

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового та аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Природні екосистеми

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність Н4 Лісове господарство

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна
медицина

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Природні екосистеми
Викладач (-і)	Клід Віктор Васильович
Контактний телефон викладача	0955672682, 0963659219
Е-mail викладача	viktor.klid@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предмет «Природні екосистеми» вивчається у вищих навчальних закладах з метою формування в майбутніх лісових фахівців знань про стан і проблеми лісових фітоценозів. Дисципліна «Природні екосистеми» є базовою складовою підготовки фахівців у галузі лісового господарства. Вона формує цілісне уявлення про структуру, функціонування, різноманіття та динаміку природних екосистем, зокрема лісових, лучних, водних і гірських. Особлива увага приділяється ролі екосистем у підтриманні біосферної рівноваги, збереженні біорізноманіття та регулюванні клімату. Курс охоплює як теоретичні засади, так і практичні аспекти оцінювання стану екосистем та їх сталого використання.</p> <p>Силабус навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів. Навчальна дисципліна «Природні екосистеми» належить до переліку вибірових компонентів ОП з циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім рівнем «бакалавр».</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	

Мета дисципліни – сформувати у студентів системне розуміння про природні екосистеми як основу біосфери, розвинути уміння аналізувати їхню структуру, функціональні зв'язки та реакцію на антропогенні чинники для прийняття обґрунтованих рішень у сфері лісового та природо-ресурсного менеджменту.

Завдання дисципліни:

- Ознайомити студентів з основними типами природних екосистем України та світу.
- Розкрити закономірності формування, функціонування та розвитку екосистем.
- Показати роль лісових екосистем у стабілізації клімату та водного режиму.
- Сформувати навички оцінювання стійкості та екологічного стану екосистем.
- Навчити застосовувати принципи сталого природокористування у професійній діяльності.

Після вивчення курсу студент повинен уміти:

- визначати основні структурні елементи та функції екосистем;
- аналізувати процеси енергетичного обміну й кругообігу речовин;
- оцінювати екологічну стійкість природних систем;
- проводити порівняльну характеристику природних і антропогенних екосистем;
- розробляти рекомендації щодо охорони та відновлення природних екосистем.

4.Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 5. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природно-кліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

Результати навчання.

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

РН 9. Визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов;

РН 12. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій й продуктів лісового та мисливського господарства та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		18	
Практичні		12	
Самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Третій	Н4 Лісове господарство	Другий	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота.
Тема 1. Структура, функції та класифікація природних екосистем.	2	2	5
Тема 2. Енергетичні потоки та кругообіг речовин у природних системах.	2	1	5
Тема 3. Лісові екосистеми: структура, біорізноманіття, продуктивність.	2	1	10
Тема 4. Лучні, болотні та водні екосистеми.	2	2	10
Тема 5. Гірські екосистеми Українських Карпат.	2	2	10
Тема 6. Агроекосистеми та їхні відмінності від природних.	2	1	5
Тема 7. Зміни екосистем під впливом господарської діяльності людини.	2	1	5
Тема 8. Відновлення деградованих екосистем.	2	1	5
Тема 9. Принципи сталого управління природними екосистемами.	2	1	5
ЗАГАЛЬНА:	18	12	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Поточний контроль на практичних заняттях – до 50 балів за семестр; поточний контроль на лекціях – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний контроль на практичних і лекційних заняттях та самостійної роботи).</p> <p>Шкала оцінювання: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protseesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protseesu.pdf</p>		
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового залікового контролю за умови виконання усіх видів робіт, передбачені силабусом навчальної дисципліни і в процесі поточного контролю набрав не менше 25 балів.		

Підсумковий контроль	Підсумковий заліковий контроль здійснюється у письмовій формі або у формі підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Академічна доброчесність</u> дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p> <p><u>Відвідування занять</u> є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент недопускається до іспиту.</p> <p><u>Неформальна освіта.</u> Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.</p>	
8. Рекомендована література	
<p style="text-align: center;">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кучерявий В.П. Екологія. Львів: Світ, 2001. 500 с. 2. Браун Б., Мітчелл Б. Екосистемний підхід до управління природними ресурсами. К.: Логос, 2018. 278 с. 3. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології. К.: Либідь, 2015. 320 с. 4. ДСТУ ISO 14001:2015 Системи екологічного менеджменту. <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мельник В. І. Екологія лісу. Львів: Каменяр, 2018. 312 с. 2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні. К.: Міндовкілля, 2023. 3. Begon M., Townsend C. R., Harper J. L. Ecology: From Individuals to Ecosystems. 4th ed. – Blackwell Publishing, 2006. ISBN 978-1-4051-1117-1. 4. Holubets, M. A. Екосистемологія. Львів: Полі, 2000. 316 с. (українською). 	

Викладач Клід В.В.